

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MELCHIORA WATHELETA
przedstawiona w dniu 4 września 2014 r.¹

Sprawa C-434/13 P

**Komisja Europejska
przeciwko**

Parker Hannifin Manufacturing Srl, dawniej Parker ITR Srl,

Parker-Hannifin Corp.

Odwołanie — Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Europejski rynek przewodów morskich — Następstwo podmiotów prawnych — Możliwość przypisania zachowania noszącego znamiona naruszenia — Obniżenie grzywny przez Sąd

1. W niniejszym odwołaniu to Komisja Europejska zwraca się do Trybunału o uchylenie wyroku Parker ITR i Parker Hannifin/Komisja², w którym Sąd Unii Europejskiej stwierdził częściową nieważność decyzji Komisji C(2009) 428 wersja ostateczna³ (dotyczącej kartelu „przewody morskie”, jednego z najdłuższych trwających karteli, za jakie kiedykolwiek wymierzono kary⁴) oraz znacznie obniżył kwotę grzywny nałożonej w tej decyzji na spółkę Parker ITR, a także kwotę grzywny, za zapłatę której spółka Parker-Hannifin Corp. (zwana dalej „Parkerem-Hannifinem”) została uznana za odpowiedzialną solidarnie.

2. Sprawa ta jest dla Trybunału okazją do doprecyzowania zasad prawa konkurencji Unii stosowanych do karteli, w sytuacji gdy przekazanie wewnątrz grupy aktywów będących przedmiotem naruszenia następuje z zamiarem późniejszej sprzedaży nabywającego podmiotu prawnego (spółki zależnej) niezależnej osobie trzeciej, przy czym przekazany podmiot nadal uczestniczy w kartelu, podobnie jak przed przekazaniem (sytuacja „ciągłości lub sukcesji gospodarczej” wewnątrz grupy).

1 — Język oryginału: francuski.

2 — Wyrok T-146/09, EU:T:2013:258, zwany dalej „zaskarżonym wyrokiem”.

3 — Decyzja z dnia 28 stycznia 2009 r. dotycząca postępowania na podstawie art. [101 TFUE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/39406 – Przewody morskie) (zwana dalej „sporną decyzją”). W niniejszej opinii używam dawnej numeracji traktatu, ponieważ sporna decyzja została wydana pod rządami traktatu WE. Co ciekawe, to w związku z tym kartelem po raz pierwszy biznesmen z jednego państwa członkowskiego (Włochy) podlegał ekstradycji z innego państwa członkowskiego (Niemcy) do Stanów Zjednoczonych z powodu naruszenia prawa konkurencji. Biznesmen ten przyznał się do winy, „walked into court wearing glasses and dressed in a khaki jump suit, leg irons and handcuffs and accompanied by two US Marshals”, i został skazany przez U.S. District Court w Southern District of Florida na dwa lata pozbawienia wolności oraz grzywnę w wysokości 50 000 dolarów amerykańskich (USD). Europejski Trybunał Praw Człowieka oddalił jego skargę na decyzję władz niemieckich (zob. m.in. mLex, „Extradited marine hose executive pleads guilty, sentenced to 24 months”, 24 kwietnia 2014 r., oraz „Human-rights court rejects case of extradited Italian cartel executive”, 29 maja 2014 r.).

4 — Ciekawe jest także, iż kartel ten objął cały świat, a uczestniczące w nim przedsiębiorstwa reprezentowały bardzo dużą część sektora przewodów morskich na świecie. Był to kartel złożony, zinstytucjonalizowany do tego stopnia, że posiadał „statut” w postaci protokołu ustaleń, strukturę formalną – „Klub”, zakodowane nazwy oraz korzystał z usług zewnętrznych „konsultantów” koordynujących i nadzorujących kartel. Kartel ten był również trwały. Po przejściu kryzysu między majem 1997 r. i czerwcem 1999 r. odzyskał on swoją wcześniejszą świetność i funkcjonował jeszcze przez osiem kolejnych lat. Kartel został zlikwidowany dopiero w wyniku skoordynowanych kontroli prowadzonych przez różne organy ochrony konkurencji na świecie. Następnie wielu członków personelu kierowniczego uczestniczących w działalności kartelu zostało skazanych na kary pozbawienia wolności w wielu krajach.

3. Przedmiotem niniejszej sprawy jest zasada *odpowiedzialności osobistej*, w myśl której naruszenie (w rozpatrywanym tu przypadku – kartel) należy przypisać osobie fizycznej lub prawnej prowadzącej przedsiębiorstwo uczestniczące w kartelu⁵, oraz wyjątek od tej zasady, mianowicie wyjątek *ciągłości gospodarczej* (wypracowany zwłaszcza dla przypadków restrukturyzacji lub innych zmian wewnątrz grupy przedsiębiorstw), zgodnie z którym w celu skutecznej realizacji reguł konkurencji niezbędne może się okazać przypisanie udziału w kartelu nowemu podmiotowi prowadzącemu naruszające prawo przedsiębiorstwo, a nie podmiotowi, który prowadził to przedsiębiorstwo na początku⁶.

I – Okoliczności powstania sporu

4. Stan faktyczny jest bezsporny dla stron.

5. Działalność w sektorze przewodów morskich⁷, będąca przedmiotem niniejszego postępowania, została zapoczątkowana w 1966 r. przez Pirelli Treg SpA, spółkę należącą do grupy Pirelli. W wyniku połączenia dwóch spółek zależnych w ramach grupy Pirelli działalność ta została ponownie podjęta w 1990 r. przez ITR SpA (zwaną dalej „spółką ITR”).

6. W 1993 r. spółka ITR została nabyta przez spółkę Saiag SpA (zwaną dalej „spółką Saiag”).

7. W 2001 r. Parker-Hannifin Corp., spółka holdingowa grupy Parker-Hannifin, i spółka Saiag podjęły dyskusję w przedmiocie możliwości nabycia przez Parkera-Hannifina działalności spółki ITR w sektorze przewodów morskich. Mając na uwadze tę przyszłą sprzedaż, spółka ITR utworzyła w czerwcu 2001 r. spółkę zależną zwaną ITR Rubber.

8. W dniu 5 grudnia 2001 r. Parker Hannifin Holding, spółka zależna w 100% od Parkera-Hannifina, zawarła ze spółką ITR umowę kupna 100% udziałów spółki ITR Rubber, przy czym nabycie miało nastąpić na żądanie spółki Parker Hannifin Holding.

9. Umowa przewidywała bowiem mianowicie, że przekazanie działalności w sektorze przewodów kauczukowych (w tym w sektorze przewodów morskich) ze spółki ITR do spółki ITR Rubber nastąpi na żądanie spółki Parker Hannifin Holding.

10. W dniu 19 grudnia 2001 r. spółka ITR przekazała spółce ITR Rubber swoją działalność w sektorze przewodów morskich.

11. Przekazanie zostało dokonane w dniu 1 stycznia 2002 r.

12. W dniu 31 stycznia 2002 r. spółka Parker Hannifin Holding nabyła od spółki ITR udziały w spółce ITR Rubber. Spółka ITR Rubber stała się następnie spółką Parker ITR Srl⁸.

13. W 2007 r. Komisja wszczęła dochodzenie w sprawie naruszenia art. 81 WE i art. 53 porozumienia EOG na rynku przewodów morskich.

5 — Zobacz wyroki: KNP BT/Komisja, C-248/98 P, EU:C:2000:625, pkt 71; Cascades/Komisja, C-279/98 P, EU:C:2000:626, pkt 78; Stora Kopparbergs Bergslags/Komisja, C-286/98 P, EU:C:2000:630, pkt 37; SCA Holding/Komisja, C-297/98 P, EU:C:2000:633, pkt 27; a także opinia rzecznik generalnej J. Kokott w sprawie C-280/06 ETI i in., EU:C:2007:404, pkt 71.

6 — Zobacz wyroki: Aalborg Portland i in./Komisja, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, EU:C:2004:6, pkt 356–359; ETI i in., C-280/06, EU:C:2007:775; Jungbunzlauer/Komisja, T-43/02, EU:T:2006:270; ArcelorMittal Luxembourg i in./Komisja, T-405/06, EU:T:2009:90; w postępowaniu odwoławczym ArcelorMittal Luxembourg/Komisja i Komisja/ArcelorMittal Luxembourg i in., C-201/09 P i C-216/09 P, EU:C:2011:190.

7 — Przewody morskie są wykorzystywane do załadunku gazu lub produktów naftowych z instalacji offshore (na przykład z pław zakotwiczonych na pełnym morzu lub z pływających platform do wydobywania gazu lub ropy naftowej) na tankowce, a następnie do wyładunku tych produktów do innych instalacji offshore lub na ląd.

8 — W niniejszej opinii będę stosował nazwę Parker ITR także dla okresów, w których przedsiębiorstwo to, gdy należało do grupy Saiag i pośredniczącej spółki dominującej – ITR, nazywało się ITR Rubber.

14. W spornej decyzji Komisja stwierdziła, że 11 spółek, wśród nich Parker Hannifin Manufacturing (dawniej Parker ITR) i Parker-Hannifin (zwane dalej łącznie „drugą stroną postępowania”), popełniło jednolite i ciągłe naruszenie w sektorze przewodów morskich w Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) w różnych okresach między 1 kwietnia 1986 r. a 2 maja 2007 r. Naruszenie polegało na przydzielaniu postępowań przetargowych, ustalaniu cen, ustalaniu kwot, określaniu warunków sprzedaży, podziale rynków geograficznych i wymianie istotnych informacji na temat cen, wielkości sprzedaży i postępowań przetargowych.

15. W omawianej decyzji Komisja stwierdziła, że spółki Parker ITR i Parker-Hannifin uczestniczyły w kartelu między dniem 1 kwietnia 1986 r. a dniem 2 maja 2007 r. (pierwsza z nich) i między dniem 31 stycznia 2002 r. a dniem 2 maja 2007 r. (druga z nich). Na spółkę Parker ITR została nałożona grzywna w wysokości 25 610 000 EUR, przy czym Parker-Hannifin został zobowiązany do solidarnej zapłaty 8 320 000 EUR.

16. Komisja nie uwzględniła odpowiedzialności spółek Pirelli, ITR ani Saiag (dawnych spółek dominujących lub poprzedniczek spółki Parker ITR) jako adresatek decyzji i nie nałożyła na nie kar, ponieważ naruszenie w odniesieniu do nich przedawniło się.

II – Zaskarżony wyrok

17. W dniu 9 kwietnia 2009 r. spółki Parker ITR i Parker-Hannifin wniosły do Sądu skargę zmierzającą przede wszystkim do stwierdzenia nieważności spornej decyzji w dotyczącym ich zakresie oraz, pomocniczo, do obniżenia nałożonej na nie grzywny. Na poparcie swojej skargi podniosły dziewięć zarzutów.

18. W dniu 17 maja 2013 r. Sąd uwzględnił w zaskarżonym wyroku część pierwszą zarzutu pierwszego, opartą na naruszeniu zasady odpowiedzialności osobistej, i stwierdził nieważność art. 1 lit. i) spornej decyzji w zakresie, w jakim obciążała ona spółkę Parker ITR odpowiedzialnością za okres przed dniem 1 stycznia 2002 r. (pkt 83–130). W konsekwencji Sąd uwzględnił także zarzuty piąty i szósty, dotyczące podwyższenia grzywny nałożonej na drugą stronę postępowania z powodu roli przywódcy, jaką spółka Parker ITR miała odgrywać w okresie od czerwca 1999 r. do września 2001 r. (pkt 139, 140, 145, 146, a także 253 i 254 zaskarżonego wyroku).

19. Sąd oddalił pozostałe zarzuty.

20. W wykonaniu swojego nieograniczonego prawa orzekania Sąd obniżył grzywnę nałożoną na spółkę Parker ITR z 25 610 000 EUR do 6 400 000 EUR. Sąd obniżył kwotę, za zapłatę której Parker-Hannifin był odpowiedzialny solidarnie, o 100 000 EUR (mianowicie do 6 300 000 EUR)⁹.

III – W przedmiocie odwołania

21. Na poparcie odwołania Komisja podnosi dwa zarzuty. W swojej odpowiedzi na odwołanie druga strona postępowania przedstawiła argumenty dotyczące obliczenia grzywny w przypadku uwzględnienia przez Trybunał zarzutu pierwszego odwołania.

9 — Punkt 257 zaskarżonego wyroku brzmi następująco: „[m]ając na uwadze całość powyższych rozważań, należy, po pierwsze, stwierdzić nieważność art. 1 lit. i) [spornej] decyzji w zakresie, w jakim dotyczy on naruszenia zarzucanego spółce Parker ITR za okres przed styczniem 2002 r., po drugie, ustalić kwotę nałożonej na tę spółkę grzywny na 6 400 000 EUR, kwotę, za której zapłatę Parker-Hannifin powinien ponosić solidarną odpowiedzialność w wysokości 6 300 000 EUR, ponieważ odpowiedzialność solidarna Parkera-Hannifina nie może być stwierdzona za okres od dnia 1 do dnia 31 stycznia 2002 r., i wreszcie, po trzecie, oddalić skargę w pozostałym zakresie”.

A – Zarzut pierwszy: błędne zastosowanie orzecznictwa dotyczącego ciągłości gospodarczej

1. Zaskarżony wyrok

22. Po przypomnieniu orzecznictwa dotyczącego zasady odpowiedzialności osobistej (pkt 85–88) i ciągłości gospodarczej (pkt 89–98) Sąd orzekł w pkt 115, 116 i 121 zaskarżonego wyroku, co następuje:

„115 Należy stwierdzić, że z jednej strony od dnia 27 czerwca 2001 r. do dnia 31 stycznia 2002 r. spółka ITR Rubber była spółką zależną w pełni kontrolowaną przez spółkę ITR, a z drugiej strony przekazania działalności w zakresie przewodów z gumy spółce ITR Rubber dokonano tylko od dnia 1 stycznia 2002 r., jako że nic w aktach Komisji nie wskazuje, iż spółka ITR Rubber prowadziła jakkolwiek inną działalność, a w szczególności działalność związaną z przewodami morskimi przed tą datą [...].

116 W tych okolicznościach osoba prawna kierująca przedsiębiorstwem w chwili popełnienia naruszenia, to jest spółka ITR i jej spółka dominująca Saiag, powinna za nie odpowiadać, nawet gdy w dniu wydania decyzji stwierdzającej naruszenie odpowiedzialność za prowadzenie przedsiębiorstwa ponosi inna osoba, w niniejszym przypadku spółka Parker-Hannifin. Zasada osobistej odpowiedzialności nie może bowiem zostać podważona przez zasadę ciągłości gospodarczej w sytuacji, gdy, tak jak w niniejszym przypadku, przedsiębiorstwo uczestniczące w kartelu, a mianowicie Saiag i jego spółka zależna ITR, przekazuje część działalności na rzecz niezależnej osoby trzeciej i gdy nie istnieją żadne powiązania strukturalne między zbywającym a nabywającym, to jest w niniejszej sprawie między spółkami Saiag lub ITR i spółką Parker-Hannifin.

121 [...] ponieważ należy odrzucić tok rozumowania Komisji dotyczący zastosowania [zasady] ciągłości gospodarczej tylko do zbycia aktywów spółki ITR spółce ITR Rubber (a nie do zbycia spółki zależnej ITR Rubber Parkerowi-Hannifinowi), odpowiedzialność spółek Saiag i ITR nie mogła być przeniesiona na spółkę ITR Rubber w zastosowaniu [tej zasady] [...].”

2. Argumentacja stron

23. Komisja podnosi, że w niniejszej sprawie należy rozróżnić dwa przypadki przekazania aktywów: po pierwsze, przekazanie wewnątrz grupy, w niniejszej sprawie wewnątrz grupy Saiag, w której aktywa spółki ITR zostały przekazane do spółki ITR Rubber, a po drugie, przekazanie pomiędzy grupami, w niniejszej sprawie pomiędzy grupą Saiag a grupą Parker-Hannifin, dokonane wraz ze sprzedażą przez grupę Saiag grupie Parker-Hannifin spółki ITR Rubber, która następnie stała się spółką ITR Parker.

24. Według Komisji Sąd skoncentrował się w zaskarżonym wyroku tylko na tym drugim przekazaniu.

25. Komisja uważa, że pierwsze przekazanie zostało dokonane w warunkach wymaganych przez orzecznictwo dla uznania go za przypadek ciągłości gospodarczej. Przypomina ona, że zgodnie z tym orzecznictwem, w przypadku gdy dwa podmioty (w niniejszej sprawie spółki ITR i ITR Rubber) stanowią jeden podmiot gospodarczy, okoliczność, że podmiot popełniający naruszenie (spółka ITR) jeszcze istnieje, nie uniemożliwia sama w sobie ukarania podmiotu, któremu przekazał on swoją działalność gospodarczą (spółka ITR Rubber). Według Komisji takie nałożenie sankcji jest dopuszczalne, w szczególności w przypadku gdy podmioty te znajdowały się pod kontrolą tej samej osoby (w niniejszej sprawie spółka Saiag) i, z uwagi na ścisłe powiązania pomiędzy nimi pod względem gospodarczym i organizacyjnym, stosowały zasadniczo jednakowe wytyczne gospodarcze.

26. Według Komisji właściwą datą, w której należy dokonać oceny, czy przekazanie aktywów nastąpiło wewnątrz grupy czy pomiędzy niezależnymi przedsiębiorstwami, jest data samego przekazania aktywów. W niniejszej sprawie to grupa Saiag/ITR utworzyła ITR Rubber, spółkę zależną, do której przekazano aktywa w czasie, gdy była ona pod ich kontrolą.

27. Wprawdzie niezbędne jest występowanie powiązań strukturalnych w tamtym momencie, nie jest jednak niezbędne trwanie tych powiązań w całym okresie naruszenia. Nie ma znaczenia okoliczność, że spółka ITR Rubber nie pozostała w grupie Saiag i że upłynął jedynie krótki czas od chwili jej powstania do chwili jej sprzedaży grupie Parker-Hannifin. Podobnie nie ma znaczenia okoliczność, że spółka ITR Rubber była od chwili jej utworzenia przeznaczona na sprzedaż: dla zapobieżenia powstaniu stanu niepewności prawa stosowanie zasady ciągłości gospodarczej powinno w istocie podlegać obiektywnym i jasnym regułom, a nie zależeć od subiektywnych intencji czy wydarzeń następujących po przekazaniu.

28. Komisja dodaje, że wbrew temu, co orzekł Sąd, nie była ona zobowiązana do przypisania odpowiedzialności za zachowanie stanowiące naruszenie spółkom dominującym – Saiag i ITR. Nie ma znaczenia okoliczność, że we wcześniejszej sprawie Komisja postanowiła przypisać tę odpowiedzialność zbywającej spółce dominującej, a nie spółce zależnej będącej przedmiotem zbycia, ponieważ jej wcześniejsza praktyka decyzyjna nie stanowi wiążących ram prawnych dla oceny zgodności z prawem wydawanych przez nią później aktów. Decydując się w niniejszej sprawie na przypisanie odpowiedzialności za naruszenie spółce ITR Rubber jako następcy gospodarczemu spółki ITR, Komisja skorzystała z uprawnień dyskrecjonalnych przyznanych jej przez orzecznictwo. W tym względzie wskazuje ona, że fakt nałożenia grzywny na spółkę Parker ITR może wprawdzie spowodować obniżenie wartości inwestycji realizowanej przez Parkera-Hannifina, jednak ryzyko to nie różni się od innych ryzyk ponoszonych w związku z zakupem spółki (na przykład od ryzyka poniesienia odpowiedzialności za środowisko naturalne), przed którym to ryzykiem nabywca może się chronić, przewidując odpowiednie klauzule o wyłączeniu odpowiedzialności w umowie kupna-sprzedaży.

29. Komisja wskazuje wreszcie, że przypisanie spółce Parker ITR odpowiedzialności za naruszenie w całym okresie, w którym objęte naruszeniem aktywa uczestniczyły w naruszeniu, było tym bardziej słuszne, że nie było możliwości, że względu na przedawnienie, nałożenia kar na wcześniejszego posiadacza tych aktywów, mianowicie na grupę Saiag/ITR. Z tego punktu widzenia niemożność nałożenia grzywny na podmiot wcześniej prowadzący daną działalność z powodu przedawnienia jest równoważna z sytuacją, w której ten ostatni przestał istnieć pod względem prawnym lub zaprzestał wszelkiej działalności gospodarczej, a więc z sytuacją, w której dla zagwarantowania skutecznego stosowania prawa konkurencji Unii Trybunał wyraźnie potwierdził występowanie ciągłości gospodarczej¹⁰.

30. W odpowiedzi spółki Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin podnoszą, że Komisja błędnie interpretuje orzecznictwo dotyczące ciągłości gospodarczej. Druga strona postępowania odwoławczego uważa, że – wbrew twierdzeniom Komisji – Trybunał nie ustanowił w wyroku ETI i in. (EU:C:2007:775) mechanicznie stosowanej zasady, zgodnie z którą istnienie w przeszłości zwykłych powiązań strukturalnych pomiędzy zbywającym i nabywającym działalność związaną z naruszeniem czyni automatycznie nabywającego odpowiedzialnym za to naruszenie. Trybunał orzekł wyraźnie, że taki skutek może wystąpić wyłącznie pod warunkiem, iż zostanie wykazane, że zbywający i nabywający znajdowali się pod faktyczną kontrolą tej samej osoby w momencie istnienia powiązań strukturalnych oraz stosowali zasadniczo jednakowe wytyczne handlowe. Spółki Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin dodają, że ich interpretacja potwierdzona została w późniejszym wyroku ThyssenKrupp Nirosta/Komisja (C-352/09 P, EU:C:2011:191), w którym ani Komisja, ani Trybunał nie

10 — Komisja odsyła do wyroku ETI i in. (EU:C:2007:775, pkt 41).

wskazywali, że powiązania strukturalne występujące uprzednio pomiędzy zbywającą – spółką Thyssen Stahl, i nabywającą – spółką ThyssenKrupp Nirosta, stanowiły możliwe, a nawet wystarczające uzasadnienie pociągnięcia do odpowiedzialności tego drugiego podmiotu za zachowanie o znamionach naruszenia pierwszego z nich.

31. Tymczasem w spornej decyzji Komisja w ogóle nie dokonała oceny tego, czy podczas krótkiego okresu, w którym istniały strukturalne powiązania pomiędzy spółkami ITR a ITR Rubber, te dwa podmioty znajdowały się – jak tego wymaga wyrok ETI i in. (EU:C:2007:775) – pod kontrolą tej samej osoby oraz stosowały zasadniczo – z uwagi na łączące je ściśle powiązania gospodarcze i organizacyjne – jednakowe wytyczne handlowe. W spornej decyzji Komisja stwierdziła jedynie, że w chwili zbycia działalności w zakresie przewodów morskich przez spółkę ITR na rzecz spółki ITR Rubber ta druga była „w pełni kontrolowana” przez tę pierwszą. W decyzji tej nie ma żadnej wzmianki o orzecznictwie, na podstawie którego można domniemywać, że spółka dominująca wywiera decydujący wpływ na w pełni kontrolowaną spółkę zależną. Ponadto gdyby sporna decyzja opierała się w sposób dorozumiany na tym domniemaniu, stanowiłoby to w przekonaniu drugiej strony postępowania odwoławczego naruszenie jej prawa do obrony, ponieważ pismo w sprawie przedstawienia zarzutów nie odnosiło się do tego jasno.

32. Spółki Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin wnioskuje na tej podstawie, że skoro Komisja zaniechała w spornej decyzji dokonania oceny tego, czy spółki ITR i ITR Rubber (następnie spółka Parker ITR) stanowiły jedno przedsiębiorstwo podczas krótkiego okresu, w którym były one powiązane strukturalnie, Sąd nie naruszył prawa, orzekając, iż spółka Parker ITR nie mogła być pociągnięta do odpowiedzialności za zachowanie spółki ITR jedynie na podstawie takich przeszłych powiązań strukturalnych.

33. Druga strona postępowania odwoławczego podkreśla wreszcie, że zasady dotyczące przedawnienia to zasady obiektywne, których stosowanie jest niezależne od podmiotów uczestniczących w naruszeniu. Wprawdzie owe podmioty mogą próbować uchylić się od odpowiedzialności poprzez zbycie spółek zależnych, nie mają one jednak żadnej kontroli nad stosowaniem zasad dotyczących przedawnienia. Twierdzenie Komisji, zgodnie z którym niemożność nałożenia grzywny na dany podmiot z powodu przedawnienia jest równoważna sytuacji, w której podmiot wcześniej prowadzący działalność przestał istnieć z punktu widzenia prawa lub zaprzestał w ogóle działalności gospodarczej, stanowi zatem pomieszanie pojęć.

3. Ocena

a) Wprowadzenie

34. Niniejsza sprawa wpisuje się w szczególności w linię orzecznictwa zapoczątkowaną wyrokiem ETI i in. (EU:C:2007:775), w którym Trybunał stwierdził występowanie ciągłości gospodarczej w okolicznościach bardzo zbliżonych do okoliczności w niniejszej sprawie. W tamtej sprawie miało bowiem miejsce przekazanie aktywów wewnątrz grupy do nowo utworzonej spółki zależnej zawiązanej w celu jej sprywatyzowania i późniejszej sprzedaży, podobnie jak w niniejszej sprawie (nic przy tym nie wskazywało na zamiar popełnienia nadużycia). Obie strony niniejszego postępowania odwoławczego opierają się zresztą na tym wyroku, jednak dla poparcia przeciwnych twierdzeń.

b) Orzecznictwo

35. Należy mieć na uwadze, że prawo konkurencji Unii znajduje zastosowanie do przedsiębiorstw, których struktura, sposób finansowania, organizacja prawna i akcjonariat mogą zmieniać się w czasie. Uważam, podobnie jak Komisja, że ta okoliczność oraz konieczność dostosowania skutecznego stosowania prawa konkurencji do tych zmian może uzasadniać zaakceptowanie odstępstw od zasady odpowiedzialności osobistej, mianowicie w sytuacjach takich jak w sprawie, w której zapadł wyrok ETI i in. (EU:C:2007:775), lub w niniejszej sprawie, w której zastosowanie znajduje zasada ciągłości gospodarczej.

36. Oczywiście, jeśli jedno przedsiębiorstwo nabywa inne poprzez zakup jego akcji, problem zwykle nie występuje, gdyż *podmiot prawny* pozostaje ten sam (przekazanie podmiotu prawnego). Trudności pojawiają się natomiast w sytuacji, w której nabywca kupuje „biznes” przedsiębiorstwa uczestniczącego w naruszeniu oraz w której przekazaniu podlegają *aktywa* (przekazanie aktywów)¹¹.

37. W wyroku Komisja/Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, pkt 145) Trybunał orzekł w odniesieniu do zasady ciągłości gospodarczej (której stosowania domagała się spółka Anic wobec zbycia jej aktywów objętych naruszeniem), że „w zakresie, w jakim spółka Anic zarzuca Sądowi przypisanie jej odpowiedzialności za naruszenie, mimo że przeniosła ona swoją działalność w sektorze polipropylenu na spółkę Monte, spółka Anic narusza zasadę odpowiedzialności osobistej i pomija decydującą okoliczność wynikającą z orzecznictwa Trybunału (zob. podobnie wyrok Suiker Unie i in./Komisja, [40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 i 114/73, EU:C:1975:174], pkt 80, 84), że [tak zwana zasada] ciągłości gospodarczej może być stosowana jedynie w sytuacji, gdy osoba prawna odpowiedzialna za prowadzenie przedsiębiorstwa przestała istnieć pod względem prawnym po popełnieniu naruszenia. Wynika z tego również, że stosowanie tych kryteriów nie jest w żaden sposób sprzeczne z zasadą pewności prawa”.

38. Sama jednak okoliczność, że podmiot prawny uczestniczący w naruszeniu istnieje nadal, nie wyklucza konieczności przypisania przez Komisję odpowiedzialności podmiotowi, któremu została przekazana działalność gospodarcza.

39. Jak Trybunał przypomniał ostatnio w wyroku Versalis/Komisja (C-511/11 P, EU:C:2013:386), „[z]godnie z utrwalonym orzecznictwem prawo Unii w zakresie konkurencji dotyczy działalności przedsiębiorstw, a pojęcie przedsiębiorstwa obejmuje każdą jednostkę wykonującą działalność gospodarczą niezależnie od jej formy prawnej i sposobu finansowania. Jeżeli taki podmiot naruszy reguły konkurencji, ponosi za to odpowiedzialność zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej¹²]. [...] Trybunał orzekł już, że *jeżeli dwa podmioty stanowią jedną jednostkę gospodarczą, fakt, że podmiot popełniający naruszenie w dalszym ciągu istnieje, nie stoi sam w sobie na przeszkodzie temu, aby sankcję nałożyć na podmiot, na który działalność gospodarcza została przeniesiona*. Takie nałożenie sankcji jest dopuszczalne w szczególności w przypadku, gdy te podmioty *znajdowały się pod kontrolą tej samej osoby i przez wzgląd na ścisłe związki między nimi pod względem gospodarczym i organizacyjnym stosowały zasadniczo jednakowe wytyczne gospodarcze*”¹³ (wyróżnienie moje). W zaskarżonym wyroku Sąd odnosi się ponadto do tych samych przesłanek stosowania zasady ciągłości gospodarczej (pkt 92 i 93).

11 — Zobacz na przykład A. Jones, B. Sufrin, *EC Competition Law*, Oxford 2004, s. 121.

12 — Trybunał odsyła w tym względzie do wyroku ETI i in. (EU:C:2007:775, pkt 38, 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

13 — Trybunał odsyła do wyroku ETI i in. (EU:C:2007:775, pkt 48, 49 i przytoczone tam orzecznictwo, mianowicie wyrok Aalborg Portland i in./Komisja, EU:C:2004:6, pkt 355–358).

40. Zrozumiała jest myśl przyświecająca temu orzecznictwu: ze względu na długi czas trwania karteli i nierzadko dochodzeń Komisji ważne jest – w sytuacjach ciągłości gospodarczej wewnątrz grup (która to ciągłość mogłaby zresztą zostać wykorzystana do uniknięcia odpowiedzialności) – zapobieganie bezkarności naruszeń, w szczególności poprzez stosowanie zasady skuteczności prawa konkurencji Unii.

41. W wyroku HFB i in./Komisja (T-9/99, EU:T:2002:70, pkt 106) Sąd orzekł słusznie, że „[p]rawdą jest, że w określonych okolicznościach naruszenie reguł konkurencji może zostać przypisane następcy gospodarczemu osoby prawnej będącej sprawcą tego naruszenia, nawet jeżeli ta osoba prawna nie przestała istnieć w dniu wydania decyzji stwierdzającej dane naruszenie, aby skuteczność (effet utile) tych reguł nie została zagrożona z powodu zmian dokonanych między innymi w odniesieniu do formy prawnej spółek, których dotyczy dana sprawa”¹⁴.

42. W wyroku ETI i in. (EU:C:2007:775, pkt 40, 41, 44) wielka izba Trybunału potwierdziła, że stosowanie zasady ciągłości gospodarczej uzasadnione jest koniecznością zapewnienia, aby sankcje mające na celu ukaranie za naruszenia prawa konkurencji miały skutek odstrasżający.

43. W pkt 41 tego wyroku Trybunał przypomniał, że „gdyby nie przewidziano innej możliwości nałożenia sankcji na inny podmiot niż ten, który popełnił naruszenie, przedsiębiorstwa mogłyby unikać sankcji poprzez zwykłą zmianę ich tożsamości w drodze restrukturyzacji, zbycia lub innych zmian prawnych czy organizacyjnych. Byłoby to niezgodne z celem w postaci zwalczania działań sprzecznych z regułami konkurencji i zapobiegania ich ponownemu popełnianiu w drodze sankcji o skutku odstrasżającym¹⁵]”. Trybunał kontynuuje rozważania w pkt 42, stwierdzając, że „jeżeli podmiot, który popełnił naruszenie reguł konkurencji, podlega zmianom prawnym lub organizacyjnym, skutkiem tych zmian niekoniecznie jest utworzenie nowego przedsiębiorstwa, zwolnionego z odpowiedzialności za działania sprzeczne z regułami konkurencji poprzedniego podmiotu, jeżeli między tymi podmiotami zachodzi tożsamość z gospodarczego punktu widzenia”.

44. Podobnie Sąd orzekł w pkt 51 wyroku Hoechst/Komisja (T-161/05, EU:T:2009:366), że „[d]o celów efektywnego egzekwowania reguł konkurencji może być jednak konieczne przypisanie naruszenia kartelowego wyjątkowo nie pierwotnemu, lecz nowemu podmiotowi prowadzącemu przedsiębiorstwo uczestniczące w kartelu, w sytuacji gdy może on zostać faktycznie uznany za następcę pierwotnego podmiotu prowadzącego przedsiębiorstwo, a więc gdy kontynuuje on prowadzenie przedsiębiorstwa uczestniczącego w kartelu”. Sąd cytuje następnie pkt 41 wyroku ETI i in. (EU:C:2007:775).

c) Niniejsza sprawa

(i) Ogólne stanowisko

45. Uważam, że wprowadzie Sąd słusznie przypomniał (jednak bez dokonania pogłębionej analizy) właściwe orzecznictwo w dziedzinie ciągłości gospodarczej wewnątrz grupy, to jednak nie zastosował go prawidłowo do niniejszej sprawy.

14 — Sąd odsyła do wyroku NMH Stahlwerke/ Komisja (T-134/94, EU:T:1999:44, pkt 127).

15 — Trybunał odsyła w tym względzie do następujących wyroków: ACF Chemiefarma/Komisja (41/69, EU:C:1970:71, pkt 173); Showa Denko/Komisja (C-289/04 P, EU:C:2006:431, pkt 61); Britannia Alloys & Chemicals/Komisja (C-76/06 P, EU:C:2007:326, pkt 22).

46. Jak Komisja słusznie wskazała, w niniejszej sprawie należy rozróżnić dwa przypadki przekazania aktywów (dwie odrębne operacje, z których każda ma swoje własne skutki prawne¹⁶): pierwsze przekazanie, *wewnątrz grupy*, w niniejszym przypadku w grupie Saiag, w której aktywa spółki ITR zostały przeniesione do spółki ITR Rubber, oraz drugie przekazanie, tym razem *pomiędzy grupami*, w niniejszym przypadku pomiędzy grupami Saiag i Parker-Hannifin, polegające na sprzedaży przez grupę Saiag grupie Parker-Hannifin spółki ITR Rubber, która stała się później spółką ITR Parker¹⁷.

47. Tymczasem w zaskarżonym wyroku odniesiono się wyraźnie wyłącznie do drugiego przekazania (zobacz na przykład pkt 116 i 121 tego wyroku), ponieważ taka interpretacja została zaproponowana przez skarżące w pierwszej instancji i zaakceptowana przez Sąd. Postępując w ten sposób, Sąd naruszył prawo, gdyż dokonał nieprawidłowej kwalifikacji faktów, co spowodowało błędne zastosowanie zasady ciągłości gospodarczej. Sąd oparł się bowiem błędnie na braku powiązań strukturalnych po przekazaniu aktywów na rzecz spółki Parker ITR, mianowicie pomiędzy Saiag/ITR a Parkerem-Hannifinem, mimo że takie powiązania występowały pomiędzy spółką ITR i jej spółką zależną w 100%, Parker ITR, od chwili pierwszego przekazania aktywów (wewnątrz grupy) do momentu drugiego przekazania (pomiędzy grupami).

48. Moim zdaniem pierwsze przekazanie zostało dokonane w warunkach wymaganych przez orzecznictwo dla uznania wystąpienia przypadku ciągłości gospodarczej umożliwiającego przyjęcie odstępstwa od zasady odpowiedzialności osobistej.

49. Zgodnie bowiem z orzecznictwem¹⁸, jeśli dwa podmioty (w niniejszej sprawie spółki ITR i ITR Rubber) stanowią ten sam podmiot gospodarczy, to okoliczność, że podmiot, który popełnił naruszenie (spółka ITR), nadal istnieje, nie uniemożliwia sama w sobie nałożenia sankcji na podmiot, na który przeniósł on swoją działalność gospodarczą (spółka ITR Rubber). Co więcej, takie nałożenie sankcji jest dopuszczalne w szczególności w przypadku, gdy podmioty znajdowały się pod kontrolą tej samej osoby (w niniejszej sprawie spółka Saiag) i, z uwagi na ściśle powiązania pomiędzy nimi pod względem gospodarczym i organizacyjnym, stosowały zasadniczo jednakowe wytyczne gospodarcze.

50. Należy przypomnieć, że w przypadku spółki ITR aktywa zostały przekazane do podmiotu (spółka ITR Rubber) utworzonego w ramach przedsiębiorstwa będącego sprawcą naruszenia (spółka ITR) podczas trwania tego naruszenia, a więc przesłanki dotyczące ciągłości gospodarczej wewnątrz grupy były spełnione. Następnie to nie aktywa, ale podmiot prawny (spółka ITR Rubber) został przeniesiony z grupy Saiag/ITR do grupy Parker-Hannifin przed zmianą nazwy na Parker ITR. Pragnę dodać, że Komisja, *uwzględniając zasadę ciągłości gospodarczej, nie przypisała Parkerowi-Hannifinowi odpowiedzialności za okres poprzedzający nabycie przez niego akcji spółki ITR Rubber*.

51. W grę wchodzi zatem wyłącznie *odpowiedzialność samej spółki ITR Rubber (lub spółki Parker ITR)*, która przed jej sprzedażą grupie Parker-Hannifin otrzymała aktywa będące przedmiotem naruszenia od swojej spółki dominującej, ITR, członka grupy Saiag/ITR. Moim zdaniem teza Komisji jest słuszna w zakresie, w jakim Komisja twierdzi, że przekazanie aktywów wewnątrz grupy poprzedzające sprzedaż spółki zależnej pozwala zgodnie z orzecznictwem na przypisanie spółce ITR Rubber (lub spółce Parker

16 — Chociaż dwie operacje mogą być bowiem współzależne z punktu widzenia gospodarczego, nie można jednak pominąć pierwszej z nich lub uznać, że wypływająca z niej odpowiedzialność prawna ustaje, zostając ipso facto wchłonięta przez drugą z nich.

17 — Jestem zdania (podobnie jak Komisja), że przedmiotem niniejszej sprawy ewidentnie nie jest prosta sprzedaż podmiotu prawnego uczestniczącego w naruszeniu; gdyby spółka ITR została sprzedana jako podmiot prawny, odpowiedzialność za przeszłe działania nadal ciążyąca na tym podmiocie w ramach nowej grupy wynikałaby z wyroku Cascades/Komisja (C-279/98 P, EU:C:2000:626). Nie można również przedstawiać niniejszej sprawy jako sprzedaży aktywów niezależnej grupie.

18 — Zobacz wyroki: Aalborg Portland i in./Komisja (EU:C:2004:6, pkt 356–359); ETI i in. (EU:C:2007:775, pkt 48, 49). Punkt 359 wyroku Aalborg Portland i in./Komisja (EU:C:2004:6) ma szczególne znaczenie w niniejszej sprawie: „[w] tym względzie prawdą jest, że w ww. wyroku Komisja/Anic Participazioni (pkt 145) Trybunał orzekł, iż ciągłość gospodarcza może wystąpić tylko w sytuacji, gdy osoba prawna odpowiedzialna za prowadzenie przedsiębiorstwa przestała istnieć pod względem prawnym po popełnieniu naruszenia. *Sprawa ta dotyczyła jednak przypadku dwóch istniejących i działających przedsiębiorstw, z których jedno po prostu przeniosło pewną część swej działalności na drugie, zaś pomiędzy nimi nie występowały powiązania strukturalne. Jak wynika z pkt 344 niniejszego wyroku, taki przypadek nie zachodzi w niniejszej sprawie*” (wyróżnienie moje).

ITR), jako następcy gospodarczemu wewnątrz grupy, odpowiedzialności za noszące znamiona naruszenia zachowanie spółki ITR. Bez względu na ostateczne cele, do których zmierzała grupa Saiag/ITR, tworząc spółkę ITR Rubber, przekazanie stanowiło wewnętrzną zmianę organizacyjną¹⁹, poprzez którą działalność objęta kartelem została przeniesiona na spółkę ITR Rubber, która pod tą nazwą, a następnie pod nazwą Parker ITR, *kontynuowała tę działalność i swój udział w kartelu przez co najmniej sześć lat*. Innymi słowy, spółka ITR Rubber (następnie Parker ITR) pozostała odpowiedzialna, tworząc nową odpowiedzialność po stronie swojego nowego właściciela z powodu nieprzerwanego uczestnictwa w naruszeniu. Ponadto, wbrew temu, co Sąd wydaje się uważać, sprzedaż podmiotu prawnego nie może być wystarczająca do ustania wcześniejszej ciągłości gospodarczej²⁰.

(ii) Szczegółowa analiza rozumowania Sądu

52. Wracając do zaskarżonego wyroku, można stwierdzić, że Sąd poświęcił nie mniej niż 48 punktów zasadzie ciągłości gospodarczej (a mianowicie pkt 83–130 tego wyroku). Niemniej jednak powody, dla których Sąd wykluczył odpowiedzialność spółki ITR Rubber (następnie Parker ITR, w wyniku przeniesienia do grupy Parker-Hannifin) jako następcy gospodarczego spółki ITR, nie wydają się moim zdaniem jasno wynikać z zaskarżonego wyroku.

53. Z analizy punktów zaskarżonego wyroku przywołanych w pkt 22 niniejszej opinii wydaje się wynikać, że Sąd rozumował w następujący sposób: (i) spółka ITR Rubber istniała jedynie przez siedem miesięcy w grupie Saiag i prowadziła jedynie przejściowo (przez jeden miesiąc) działalność związaną z przewodami morskimi (pkt 115); (ii) spółka ITR Rubber została utworzona w grupie Saiag wyłącznie w celu jej sprzedaży trzeciemu przedsiębiorstwu (mianowicie grupie Parker) (pkt 115); (iii) „w tych okolicznościach” to podmiot wcześniej prowadzący omawianą działalność (spółka ITR i jej spółka dominująca Saiag SpA) powinien odpowiadać za naruszenie w okresie przed dniem 1 stycznia 2002 r., dniem przekazania spółce ITR Rubber działalności objętej kartelem (pkt 116 zdanie pierwsze oraz pkt 118²¹ i 119²²); (iv) przeniesienie przez grupę Saiag spółki ITR do grupy Parker-Hannifin nie może więc być rozważane jako przypadek ciągłości gospodarczej (pkt 116 zdanie drugie).

54. Poniżej zbadam informacje i okoliczności, na których Sąd oparł swoje rozumowanie, aby odrzucić stosowanie zasady ciągłości gospodarczej.

– Kiedy powinny występować powiązania strukturalne pomiędzy zbywającym i nabywającym? Czy zbywający musi przestać istnieć pod względem prawnym?

55. Prawdą jest, że wyrok ETI i in. (EU:C:2007:775, pkt 50) odnosi się do powiązań strukturalnych pomiędzy zbywającym i nabywającym „w czasie podejmowania [...] działań stanowiących naruszenie”.

56. Jednak w wyrokach wydanych w wyniku wniesienia odwołania Trybunał uznał już występowanie ciągłości gospodarczej, pomimo że przekazanie aktywów miało miejsce po zaprzestaniu naruszenia (co moim zdaniem stanowi potwierdzenie tego, że powiązania strukturalne nie muszą koniecznie występować w całym okresie trwania naruszenia), zaś powiązania strukturalne pomiędzy podmiotem zbywającym i podmiotem nabywającym występowały *w dniu wydania decyzji przez Komisję*.

19 — Zobacz wyrok ETI i in. (EU:C:2007:775, pkt 41, 42, 44).

20 — Sprzedaż spornych aktywów wewnątrz grupy Saiag i późniejszą sprzedaż podmiotu prawnego, spółki Parker ITR, nowej grupie należy bowiem traktować z konceptualnego punktu widzenia jako dwa odrębne zdarzenia.

21 — „Do Komisji zatem należało stwierdzenie, że spółki Saiag i ITR były odpowiedzialne za naruszenia do dnia 1 stycznia 2002 r., następnie, w razie potrzeby, stwierdzenie, że naruszenie to uległo przedawnieniu, jak zezwała jej na to utrwalone orzecznictwo [...]”.

22 — „Komisja nie mogła natomiast w takich warunkach uznać odpowiedzialności spółki ITR Rubber za okres przed dniem 1 stycznia 2002 r., dniem, w którym zostały jej przekazane aktywa związane z kartelem”.

57. W wyroku *Cimenteries CBR i in./Komisja*²³ Sąd uznał za następcę gospodarczego spółkę Aalborg, która otrzymała aktywa będące przedmiotem naruszenia popełnionego przez spółkę *Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik (AAPCF)* w chwili jej założenia w 1990 r. (ze skutkiem wstecznym od dnia 1 stycznia 1990 r.), podczas gdy naruszenie trwało od stycznia 1983 r. do grudnia 1988 r. Chociaż spółka Aalborg podniosła, że spółka, która popełniła naruszenie, „nie przestała istnieć pod względem prawnym, gdyż przekształciła się w spółkę holdingową, posiadającą pod nową nazwą 50% akcji spółki Aalborg” (pkt 1334), Sąd oddalił ten argument z tego względu, że zmiany te wpisywały się w ramy reorganizacji grupy, co pozwoliło uznać spółkę Aalborg i sprawcę naruszenia za jeden podmiot gospodarczy w rozumieniu art. 81 WE, a w konsekwencji umożliwiło Komisji „uznanie spółki Aalborg za odpowiedzialną za działania [tej] spółki” (pkt 1335).

58. W postępowaniu odwoławczym Trybunał utrzymał w mocy wyrok Sądu w tej kwestii²⁴.

59. Spółka Aalborg podniosła również, że „nie mogła ona zostać uznana za odpowiedzialną za działania kartelu w historycznym okresie, w odniesieniu do którego decyzja *Cement* – w przeciwieństwie do [pisma w sprawie przedstawienia zarzutów] – stwierdza popełnienie tego naruszenia. Biorąc pod uwagę, że [...] nie powstała [ona] jeszcze w chwili omawianych spotkań, jej przedstawiciele byli bezspornie nieobecni podczas spotkań uważanych za kluczowe dla kartelu stwierdzonego w decyzji *Cement*” (pkt 351 tego wyroku Trybunału).

60. Po wskazaniu, że kwestia prawna dotyczyła tego, czy okoliczność, iż spółka, która popełniła naruszenie, „nadal istni[ła], wyklucza[ła] całkowicie i bezwzględnie możliwość ścigania przez Komisję spółki Aalborg jako sprawcy naruszenia z punktu widzenia gospodarczego i organizacyjnego”, Trybunał udzielił odpowiedzi przeczącej, wskazując, że zważywszy na tożsamość gospodarczą przedsiębiorstwa przed wprowadzonymi zmianami i po ich wprowadzeniu, dalsze trwanie tej spółki jako podmiotu prawnego „nie stanowiło zatem jako takie podstawy stwierdzenia nieważności decyzji” (pkt 358). Trybunał przyznał, że orzekł w wyroku *Komisja/Anic Partecipazioni* (EU:C:1999:356), iż ciągłość gospodarcza może występować jedynie w przypadku, gdy osoba prawna odpowiedzialna za prowadzenie przedsiębiorstwa przestała istnieć pod względem prawnym po popełnieniu naruszenia, podkreślił jednak, że w sprawie leżącej u podstaw tego wyroku chodziło o „dwa istniejące i działające przedsiębiorstwa, z których jedno po prostu przeniosło pewną część swej działalności na drugie, zaś pomiędzy nimi nie występowały powiązania strukturalne” (pkt 359)²⁵, podczas gdy w niniejszej sprawie było inaczej.

61. Sąd przyjął to podejście także w swoim wyroku *Jungbunzlauer/Komisja* (EU:T:2006:270, pkt 131, 132): „[j]eśli chodzi o okres przed restrukturyzacją grupy *Jungbunzlauer* w 1993 r., należy stwierdzić, [...] że do 1993 r. *Jungbunzlauer GmbH* była odpowiedzialna nie tylko za działalność grupy na rynku kwasu cytrynowego, ale także za kierownictwo całą działalnością grupy. To ostatnie zadanie, które polegało na prowadzeniu działalności grupy, w tym także działalności związanej z rynkiem kwasu cytrynowego, zostało przekazane w 1993 r. *Jungbunzlauer*, która stała się następcą gospodarczym *Jungbunzlauer GmbH* w zakresie prowadzenia działalności grupy” (wyróżnienie moje), jednak „w świetle [...] prawa konkurencji [Unii] dalsze istnienie spółki jako jednostki prawnej nie wyklucza przeniesienia przez tę spółkę części działalności na drugą spółkę, w wyniku czego druga spółka staje się odpowiedzialna za czyny popełnione przez pierwszą spółkę”.

62. Podobnie w wyroku *ArcelorMittal Luxembourg i in./Komisja*²⁶ ustalenie ciągłości gospodarczej zostało potwierdzone, pomimo że przekazanie aktywów do spółki *ProfilARBED* miało miejsce w 1992 r., a więc po zaprzestaniu naruszenia w 1991 r.

23 — Wyrok T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95, EU:T:2000:77, pkt 1334, 1335 uzasadnienia, pkt 15 sentencji.

24 — Wyrok *Aalborg Portland i in./Komisja* (EU:C:2004:6, pkt 344–359).

25 — Zobacz pkt 39 niniejszej opinii.

26 — Wyrok EU:T:2009:90.

63. Sąd słusznie bowiem wskazał w tym wyroku (odpowiednio, w pkt 36 i 111), że „[z]godnie z art. 1 zaskarżonej decyzji: »Przedsiębiorstwo składające się z [ARBED, TradeARBED oraz ProfilARBED] uczestniczyło, z naruszeniem art. 65 ust. 1 [EWWiS], w całej serii porozumień i uzgodnionych praktyk, których celem lub skutkiem było ustalanie cen, przydzielanie kwot produkcyjnych oraz wymiana na wielką skalę informacji na temat wspólnotowego rynku belek. Udział w tych naruszeniach przedsiębiorstwa w ww. składzie jest udowodniony w okresie *od dnia 1 lipca 1988 r. do dnia 16 stycznia 1991 r.*«, oraz, że „[w] niniejszym wypadku zawiązanie ProfilARBED w 1992 r. jako spółki zależnej w 100% należącej do ARBED w celu kontynuowania działalności gospodarczej i przemysłowej ARBED w sektorze belek stanowi sytuację analogiczną do tych, które występowały w sprawach Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji i Jungbunzlauer przeciwko Komisji, zakończonych wydaniem ww. wymienionych wyroków” (wyróżnienie moje).

64. Ten wyrok Sądu został następnie utrzymany w mocy przez Trybunał, który w pkt 104 wyroku ArcelorMittal Luxembourg/Komisja i Komisja/ArcelorMittal Luxembourg i in. (EU:C:2011:190) uściślił, iż „[j]eśli chodzi o argument ARBED, że przypisanie spółce siostrzanej zachowania noszącego znamiona naruszenia na podstawie pojęcia podmiotu gospodarczego jest niespójne, ponieważ prowadzi do narzucenia tejże spółce systemu odpowiedzialności surowszego niż system stosowany do spółki dominującej, wystarczy przypomnieć, że w niniejszej sprawie *Komisja przypisała rzeczone zachowanie spółce siostrzanej z uwagi na fakt, iż przejęła ona działalność gospodarczą spółki dominującej*, w związku z czym skoro odpowiedzialność spółki siostrzanej zależy od odpowiedzialności spółki dominującej, system odpowiedzialności narzucony spółce siostrzanej nie jest wcale surowszy niż system stosowany do spółki dominującej” (wyróżnienie moje).

65. Jestem zdania (podobnie jak Komisja), że inny pogląd prowadziłby do arbitralnych rezultatów, ponieważ możliwość przypisania odpowiedzialności za zachowanie o znamionach naruszenia podmiotowi nabywającemu za okres poprzedzający przekazanie zależałaby od utrzymywania powiązań strukturalnych z podmiotem zbywającym, ze skutkiem całkowicie różnym w zależności od tego, czy powiązania te zostałyby zerwane na krótko przed ustaniem naruszenia lub tuż po tym ustaniu.

66. Należy ponadto przypomnieć, że Trybunał przyznał, iż podmiot nabywający może być uważany za następcę gospodarczego podmiotu zbywającego, nawet jeśli powiązania strukturalne, jakie istniały między nimi *przez cały okres naruszenia* (a więc w dniu przekazania działalności), ustały już w dniu wydania decyzji²⁷.

67. Z przytoczonego powyżej orzecznictwa wynika, że stosowanie zasady ciągłości gospodarczej wewnątrz grupy nie wymaga ani tego, by podmiot zbywający przestał istnieć pod względem prawnym, ani by powiązania strukturalne pomiędzy podmiotem zbywającym i nabywającym istniały w całym okresie naruszenia.

68. Moim zdaniem dniem, w którym należy dokonać oceny, czy mamy do czynienia z przekazaniem aktywów wewnątrz grupy, czy też pomiędzy niezależnymi przedsiębiorstwami, winien być właśnie dzień przekazania aktywów²⁸. W niniejszej sprawie z akt wynika, że to grupa Saiag/ITR utworzyła ITR Rubber, spółkę zależną, do której aktywa zostały przekazane, gdy znajdowała się ona jeszcze pod kontrolą tej grupy.

27 — Zobacz podobnie wyrok ETI i in. (EU:C:2007:775, pkt 50), w którym Trybunał nie przyjął odmiennej analizy zaproponowanej przez rzecznik generalną J. Kokott w pkt 96 jej opinii (EU:C:2007:404, zgodnie z którą powiązania strukturalne powinny w dalszym ciągu istnieć w dniu wydania decyzji).

28 — Zobacz wyroki: Aalborg Portland i in./Komisja (EU:C:2004:6, pkt 356, 357); ETI i in. (EU:C:2007:775, pkt 48–52).

69. Należy również zauważyć w tym miejscu, że wydaje się, iż przeciwnie do poglądu wyrażonego w pierwszej instancji druga strona postępowania odwoławczego przyznaje obecnie²⁹, że ciągłość gospodarcza może zostać stwierdzona, mimo że powiązania strukturalne nie istnieją już w chwili wydania decyzji przez Komisję³⁰.

– Czas trwania powiązań strukturalnych

70. Prawdą jest, że powiązania strukturalne pomiędzy spółkami ITR i ITR Rubber istniały co najwyżej przez siedem miesięcy, mianowicie od dnia 27 czerwca 2001 r. do dnia 31 stycznia 2002 r., podczas gdy okres naruszenia objęty sporną decyzją trwał od 1986 r. do 2007 r., zaś decyzja ta została wydana w 2009 r. Niemniej jednak warunki ustanowione przez orzecznictwo w zakresie przypisania spółce ITR Rubber (następnie Parker ITR) odpowiedzialności jako następcy gospodarczemu wewnątrz grupy za przeszłe działania spółek ITR i Pirelli Treg od 1986 r. są w niniejszej sprawie spełnione³¹. Na spółkę ITR przeszła odpowiedzialność z jej poprzednika prawnego i gospodarczego, spółki Pirelli Treg, w wyniku jej połączenia z tym podmiotem w 1990 r. W dniu 27 czerwca 2001 r. spółka ITR utworzyła następnie spółkę ITR Rubber (później Parker ITR), jako spółkę zależną w 100%, po czym w dniu 1 stycznia 2002 r. przekazała jej aktywa będące przedmiotem naruszenia. Pragnę dodać, że podmiot prawny ITR Rubber został utworzony przez grupę Saiag/ITR, a nie przez nabywcę, grupę Parker-Hannifin, zaś aktywa zostały przekazane spółce ITR Rubber, kiedy była ona nadal pod kontrolą grupy Saiag/ITR³². Od dnia 27 czerwca 2001 r. aż do zbycia spółki Parker ITR w dniu 31 stycznia 2002 r. spółka ITR (podmiot zbywający aktywa) i spółka ITR Rubber (później Parker ITR) (podmiot nabywający) utrzymywały między sobą powiązania strukturalne, które istnieją pomiędzy spółką dominującą i jej spółką zależną w 100%, i stanowiły część tego samego przedsiębiorstwa (Saiag). Przekazanie aktywów, które stało się skuteczne w dniu 1 stycznia 2002 r., nastąpiło więc w okresie, w którym istniały powiązania strukturalne.

71. Wprawdzie powiązania strukturalne powinny występować w dniu przekazania, nie jest jednak konieczne, aby owe powiązania trwały przez długi okres ani przez cały okres naruszenia³³, tak by dwa podmioty stanowiły ten sam podmiot gospodarczy dla celów prawa konkurencji Unii³⁴. Okoliczność, że spółka ITR Rubber nie pozostała w grupie Saiag i że pomiędzy jej utworzeniem i jej sprzedażą grupie Parker-Hannifin upłynął jedynie krótki okres, nie powinna zatem mieć znaczenia, tym bardziej że po przekazaniu spornych aktywów spółka Parker ITR kontynuowała udział w kartelu³⁵. Oparcie się na wydarzeniach późniejszych względem przekazania aktywów (i konieczność ich badania) stworzyłoby w oczywisty sposób stan niepewności prawa.

72. Chociaż orzecznictwo nie daje wielu konkretnych wskazówek co do wymaganego czasu trwania powiązań strukturalnych (w niniejszej sprawie jest to siedem miesięcy, a nie tylko jeden miesiąc, jak utrzymuje druga strona postępowania), pragnę jednak wskazać, że w sprawie będącej podstawą wyroku Areva i in./Komisja (T-117/07 i T-121/07, EU:T:2011:69) oraz wyroku wydanego w postępowaniu

29 — Zobacz pkt 35 odpowiedzi na odwołanie do Trybunału.

30 — Zobacz pkt 28, 29, 35 i 41 odpowiedzi na odwołanie do Trybunału oraz pkt 59 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym „[s]karżące wyjaśniają, że najnowsze orzecznictwo potwierdza, iż w przypadku przekazania aktywów w ramach grupy teorię gospodarczej sukcesji przedsiębiorstw można stosować tylko wówczas, gdy powiązania strukturalne między podmiotem przejmującym a podmiotem zbywającym istnieją jeszcze w chwili wydania decyzji stwierdzającej naruszenie przez Komisję”.

31 — Zobacz motywy 370–373 spornej decyzji.

32 — Tak więc to właśnie ta kontrola sprawowana przez grupę Saiag/ITR nad omawianą działalnością w ramach tej grupy uzasadnia przypisanie spółce ITR Rubber (później Parker ITR) odpowiedzialności z tytułu ciągłości gospodarczej, w drodze odstępstwa od zasady odpowiedzialności osobistej.

33 — W tym względzie Komisja opiera się na wyrokach Aalborg Portland i in./Komisja (EU:C:2004:6) i ArcelorMittal Luxembourg/Komisja i Komisja/ArcelorMittal Luxembourg i in. (EU:C:2011:190, pkt 104), w których Trybunał potwierdził w postępowaniu odwoławczym rozumowanie Sądu, który przyjął istnienie ciągłości gospodarczej, nawet jeśli przekazanie aktywów zostało dokonane po zaprzestaniu naruszenia.

34 — Zobacz na przykład wyrok ETI i in. (EU:C:2007:775, pkt 48 i nast.).

35 — Komisja uważa bowiem, że gdy nowa spółka dominująca, Parker-Hannifin, dowiedziała się o naruszeniu, postanowiła ona jednak ukryć kartel, licząc na to, że nie zostanie wykryty.

odwoławczym Areva/Komisja (C-247/11 P i C-253/11 P, EU:C:2014:257)³⁶ spółka dominująca (Areva Group) była właścicielem spółki zależnej przez okres czterech miesięcy, który to okres został uznany za wystarczający do nałożenia na nią grzywny w znacznej wysokości, za zapłatę której spółka dominująca była odpowiedzialna solidarnie.

– Jaki wpływ ma okoliczność, że spółka ITR Rubber była od chwili jej utworzenia przeznaczona na sprzedaż oraz została sprzedana niedługo później?

73. Nie wydaje mi się, aby należało wziąć pod uwagę te okoliczności. Uwzględnienie subiektywnego czynnika, takiego jak cel utworzenia spółki zależnej (pkt 115 zaskarżonego wyroku), prowadziłyby bowiem do stanu niepewności prawa, zaś stosowanie zasady ciągłości gospodarczej powinno podlegać obiektywnym i jasnym zasadom i nie może zależeć od subiektywnych zamiarów.

74. Wzięcie pod uwagę celu gospodarczego realizowanego w ramach przekazania w dłuższym lub krótszym okresie jest niezgodne także z podejściem przyjętym w wyroku ETI i in. (EU:C:2007:775), w którym wielka izba Trybunału nie uwzględniła: (i) okoliczności, że przekazanie ETI działalności Amministrazione autonoma dei monopoli di Stato (AAMS) zostało dokonane z myślą o jej późniejszej prywatyzacji, a fakt ten nie wykluczał ciągłości gospodarczej, ani (ii) okoliczności, że poprzednik gospodarczy nie przestał istnieć.

75. Okoliczność, że spółka ITR Rubber została specjalnie utworzona w celu przejścia spornych aktywów, nie stoi więc na przeszkodzie stwierdzeniu ciągłości gospodarczej i nie pozwala na skuteczne wykluczenie odpowiedzialności spółki Parker ITR jako następcy gospodarczego spółki ITR. Sytuacja jest podobna do sytuacji ETI, która została utworzona specjalnie w celu prowadzenia działalności AAMS, zważywszy, że ustawodawstwo krajowe tworzące ETI przewidywało jednocześnie przekazanie do ETI działalności handlowej AAMS w sektorze tytoniowym.

76. Trybunał podkreślił też w wyroku ETI i in. (EU:C:2007:775, pkt 44)³⁷, że „[b]ez znaczenia jest także okoliczność, że przeniesienie działalności nie było decyzją jednostek, lecz ustawodawcy, i że zostało dokonane w celu przeprowadzenia prywatyzacji. Skutkiem środków restrukturyzacji lub reorganizacji przedsiębiorstw, podjętych przez władze danego państwa członkowskiego, nie może być bowiem zgodnie z prawem pozbawienie wspólnotowego prawa konkurencji jego skuteczności” (wyróżnienie moje).

77. Podobnie powiązania strukturalne pomiędzy zbywającym i nabywającym dane aktywa, zwłaszcza w ramach przedsiębiorstwa będącego sprawcą naruszenia, należy oceniać niezależnie od wydarzeń późniejszych wobec tego przekazania, takich jak rozwiązanie przedsiębiorstwa lub sprzedaż nabywającej spółki zależnej.

(iii) Inny argument drugiej strony postępowania: jaki rodzaj powiązań strukturalnych?

78. Druga strona postępowania podnosi, że Trybunał nie ustanowił w wyroku ETI i in. (EU:C:2007:775) mechanicznie stosowanej zasady, zgodnie z którą istnienie w przeszłości zwykłych powiązań strukturalnych pomiędzy zbywającym i nabywającym działalność związaną z naruszeniem czyni automatycznie nabywającego odpowiedzialnym za to naruszenie. Trybunał orzekł wyraźnie, że taki skutek może wystąpić wyłącznie pod warunkiem, iż zostanie wykazane, że zbywający i nabywający znajdowali się pod faktyczną kontrolą tej samej osoby w momencie istnienia powiązań strukturalnych oraz stosowali zasadniczo jednakowe wytyczne handlowe³⁸.

36 — Wyrok Sądu został częściowo uchylony przez Trybunał, jednak nie w tej kwestii.

37 — Zobacz także pkt 95 opinii rzecznik generalnej J. Kokott w tej samej sprawie (EU:C:2007:404).

38 — Punkt 49 tego wyroku.

79. Druga strona postępowania opiera się na okoliczności, że w wyroku tym Trybunał uznał wprawdzie występowanie powiązań strukturalnych pomiędzy dwoma omawianymi podmiotami (a mianowicie fakt, że należały one do tego samego organu władzy publicznej), pozostawił on jednak sądowi krajowemu zweryfikowanie, czy podmioty te były „pod nadzorem”³⁹ tego organu, czemu sąd krajowy zresztą zaprzeczył.

80. Według drugiej strony postępowania w spornej decyzji Komisja całkowicie pominęła ocenę tego, czy w krótkim okresie występowania powiązań strukturalnych pomiędzy spółkami ITR a ITR Rubber te dwa podmioty znajdowały się, jak tego wymaga wyrok ETI i in. (EU:C:2007:775), pod kontrolą tej samej osoby i stosowały zasadniczo, z uwagi na ścisłe powiązania pomiędzy nimi pod względem gospodarczym i organizacyjnym, jednakowe wytyczne gospodarcze. W spornej decyzji wspomniano jedynie, że w chwili przekazania działalności związanej z przewodami morskimi przez spółkę ITR spółce ITR Rubber ta druga była „posiadana w 100%” przez tę pierwszą. W omawianej decyzji nie przywołano w ogóle orzecznictwa, zgodnie z którym można domniemywać, że spółka dominująca wywiera decydujący wpływ na spółkę zależną posiadaną w 100%. Druga strona postępowania wnioskuje z tego, że skoro Komisja nie dokonała w spornej decyzji oceny tego, czy spółki ITR i ITR Rubber (później Parker ITR) stanowiły jedno przedsiębiorstwo podczas krótkiego okresu, w którym występowały między nimi powiązania strukturalne, Sąd nie naruszył prawa, orzekając, że spółka Parker ITR nie mogła zostać uznana za odpowiedzialną za zachowanie spółki ITR jedynie na podstawie takich przeszłych powiązań strukturalnych.

81. Poza okolicznością, że w sprawie ETI i in. było normalne, iż Trybunał pozostawił sądowi krajowemu zbadanie, czy AAMS (która przekazała swoją działalność) i ETI (która ją przejęła), należące do tego samego organu władzy publicznej, były rzeczywiście pod nadzorem tego organu (problem, który nie powstaje w niniejszej sprawie, gdzie powiązania strukturalne łączą jedynie spółki ITR i ITR Rubber), argument drugiej strony postępowania nie przekonuje, ponieważ Trybunał jasno orzekł w wyroku Akzo Nobel i in./Komisja (C-97/08 P, EU:C:2009:536, pkt 60), że „[w] szczególnym przypadku, gdy spółka dominująca posiada 100% kapitału swej spółki zależnej, która popełniła naruszenie wspólnotowych zasad konkurencji, po pierwsze, ta spółka dominująca może wywierać decydujący wpływ na zachowanie swej spółki zależnej^[40]], a po drugie, istnieje wrzuszalne domniemanie, że spółka dominująca rzeczywiście wywiera taki decydujący wpływ na swą spółkę zależną^[41]”.

82. Trybunał kontynuuje w pkt 61 tego wyroku, stwierdzając, iż „[w] tych okolicznościach wystarczy, że Komisja wykaże, iż cały kapitał spółki zależnej znajduje się w posiadaniu spółki dominującej, aby przyjąć, że ta ostatnia wywiera decydujący wpływ na politykę handlową swej spółki zależnej. Komisja będzie zatem mogła uznać spółkę dominującą za solidarnie odpowiedzialną za zapłatę grzywny nałożonej na spółkę zależną, chyba że spółka dominująca, na której spoczywa ciężar obalenia domniemania, przedstawi wystarczające dowody mogące wykazać, że jej spółka zależna działa na rynku w sposób autonomiczny^[42]”.

39 — Należy zauważyć, że w swojej odpowiedzi na odwołanie skierowanej do Trybunału druga strona postępowania stwierdza, iż „Trybunał pozostawił włoskiej Consiglio di Stato zadanie dokonania oceny, na podstawie kryterium »skutecznej kontroli« ustanowionego w jego wyroku, czy ETI mogła zostać uznana za odpowiedzialną za zachowanie AAMS” (wyróżnienie moje). W anglojęzycznym oryginale odpowiedzi na odwołanie użyto terminu „actual control”. Wyrażenie to nie figuruje jednak jako takie w angielskim tłumaczeniu wyroku ETI i in. W pkt 51 tego wyroku podniesiona zostaje kwestia, czy AAMS i ETI znajdowały się „pod nadzorem” tego organu władzy publicznej, co zostało przetłumaczone na język angielski jako „AAMS and ETI were subject to the control of that public entity”.

40 — Trybunał odsyła w tym względzie do wyroku Imperial Chemical Industries/Komisja (48/69, EU:C:1972:70, pkt 136, 137).

41 — Trybunał odsyła w tym względzie do wyroków: AEG-Telefunken/Komisja (107/82, EU:C:1983:293, pkt 50); Stora Kopparbergs Bergslags/Komisja (EU:C:2000:630, pkt 29).

42 — Trybunał odsyła w tym względzie do wyroku Stora Kopparbergs Bergslags/Komisja (EU:C:2000:630, pkt 29).

83. Druga strona postępowania przywołuje również wyrok ThyssenKrupp Nirosta/Komisja (EU:C:2011:191), w którym ani Komisja, ani Trybunał nie wskazali na powiązania strukturalne istniejące uprzednio pomiędzy podmiotem zbywającym – spółką Thyssen Stahl, a nabywającym – spółką ThyssenKrupp Nirosta, jako na możliwy, a nawet wystarczający powód uznania tego drugiego podmiotu za odpowiedzialny za noszące znamiona naruszenia zachowania pierwszego z nich⁴³.

84. Moim zdaniem wyrok ten nie ma znaczenia dla niniejszej sprawy, ponieważ w sprawie będącej podstawą wydania w postępowaniu odwoławczym wyroku ThyssenKrupp Nirosta/Komisja (EU:C:2011:191) zadaniem Trybunału było orzeczenie nie o tym, czy ciągłość gospodarcza może wynikać z samego przekazania aktywów, ale o tym, czy może ona wynikać ze zwykłego oświadczenia podmiotu nabywającego aktywa o przejściu odpowiedzialności za zachowanie o znamionach naruszenia związane z tymi aktywami. W ramach odwołania Trybunał nie mógł wypowiedzieć się co do tego, czy ocena Sądu (która odnosiła się wyłącznie do tego oświadczenia) była słuszna.

d) Wnioski w przedmiocie zarzutu pierwszego

85. Z powyższych rozważań wynika, że w sprawie takiej jak niniejsza sprawa ciągłość gospodarcza, w rozumieniu orzecznictwa Trybunału, może występować pomiędzy dwoma podmiotami prawnymi, które utrzymują – choćby przez krótki czas – powiązania strukturalne. Dlatego też Komisja miała prawo oprzeć się na domniemaniu, zgodnie z którym spółka dominująca (ITR), która posiada w 100% spółkę zależną (ITR Rubber), wywiera rzeczywiście decydujący wpływ na zachowanie swojej spółki zależnej, celem ustalenia, że zbywający i nabywający aktywa znajdowali się „pod kontrolą tej samej osoby” i stosowali „zasadniczo jednakowe wytyczne gospodarcze”⁴⁴.

86. Komisja postąpiła tak w motywie 370 spornej decyzji, wskazując, że „w momencie przekazania [spółki] ITR SpA i ITR Rubber Srl łączyły powiązania gospodarcze występujące pomiędzy spółką dominującą i spółką zależną w 100%” oraz że „należały one ponadto do tego samego przedsiębiorstwa”⁴⁵.

87. Spółka ITR była właścicielką 100% akcji spółki ITR Rubber w okresie od 27 czerwca 2001 r. do 31 stycznia 2002 r., a więc przez siedem miesięcy. Z tego względu zgodnie z utrwalonym orzecznictwem istniało prawne domniemanie, że pierwsza z nich wywierała na drugą decydujący wpływ⁴⁶.

88. Jak wynika z wyroku Akzo Nobel i in./Komisja (EU:C:2009:536) (zob. pkt 81 i 82 niniejszej opinii), argument Komisji dotyczący zastosowania domniemania związanego z posiadaniem 100% kapitału był więc prawidłowy.

43 — Punkt 153 tego wyroku.

44 — Co ciekawe, w dochodzeniu w sprawie kartelu dotyczącego przewodów morskich w Stanach Zjednoczonych spółka Parker ITR została oskarżona o podjęcie zachowania o znamionach naruszenia w 1999 r., a więc trzy lata przed nabyciem aktywów przez spółkę Parker, i przyznała się do winy. Zobacz DOJ Press Release, Italian Subsidiary of U.S.-Based Company Agrees to Plead Guilty for Participating in International Price-Fixing Conspiracy (Feb. 16, 2010), http://www.justice.gov/atr/public/press_releases/2010/255258.htm. W Stanach Zjednoczonych pojęcie przejścia odpowiedzialności nie zawiera nawet warunku ciągłości gospodarczej. Co do zasady odpowiedzialność (co więcej, odpowiedzialność karna) nie zostaje zmniejszona w chwili połączenia lub nabycia akcji, ale przechodzi od momentu połączenia z poprzedniego podmiotu na kolejny podmiot. Zobacz w tym względzie „EU Court Decision Significantly Reduces Cartel Fines in Marine Hose Investigation”, King & Spalding, 22 maja 2013 r., gdzie przywołano amerykańskie orzecznictwo dotyczące tej kwestii.

45 — Zobacz także, w przedmiocie powiązań strukturalnych, motyw 373 spornej decyzji.

46 — W istocie sama spółka ITR potwierdziła tę okoliczność w „Act of transfer of marine hose assets by ITR to ITR Rubber” (załącznik 2 do odpowiedzi spółki Parker na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów), s. 420 skargi w pierwszej instancji, w którym spółka ITR występuje jako „attuale unico socio controllante”.

89. Pragnę dodać, że druga strona postępowania miała prawo obalić to domniemanie wywierania decydującego wpływu wynikające z posiadania 100% kapitału i – jak się wydaje – próbowała to uczynić w swoich pismach procesowych złożonych do Sądu. Oparła się ona w szczególności na postanowieniach umowy zawartej w grudniu 2001 r. pomiędzy Parkerem-Hannifinem a spółką ITR w celu przekazania spółki ITR Rubber.

90. Podnosi ona także na etapie odwołania, że wiele z tych postanowień zabraniało spółce ITR wywierania jakiegokolwiek wpływu na spółkę ITR Rubber od chwili zawarcia tej umowy.

91. Umowa ta (dokument składający się z 64 stron, zawierający 12 rozdziałów podzielonych na liczne sekcje) została rzeczywiście przedstawiona Sądowi w załączniku do skargi⁴⁷, jednak skoro Sąd z góry wykluczył występowanie ciągłości gospodarczej pomiędzy spółkami ITR i ITR Rubber, nie zbadał on (sprzecznych) argumentów opartych na tym dokumencie przez drugą stronę postępowania oraz przez Komisję.

92. Uważam ponadto, że – wbrew temu, co orzekł Sąd – Komisja nie była zobowiązana do przypisania odpowiedzialności za zachowanie o znamionach naruszenia spółkom dominującym – Saiag i ITR.

93. Z jednej strony z orzecznictwa Unii⁴⁸ wynika, że Komisja mogła pociągnąć do odpowiedzialności za zachowanie o znamionach naruszenia albo poprzednika gospodarczego, albo następcę gospodarczego, albo oba te podmioty solidarnie⁴⁹.

94. Z drugiej strony okoliczność, że w poprzedniej sprawie Komisja zdecydowała się przypisać odpowiedzialność zbywającej spółce dominującej, a nie spółce zależnej będącej przedmiotem zbycia, jest pozbawiona znaczenia, ponieważ wcześniejsza praktyka decyzyjna Komisji nie stanowi wiążących ram prawnych dla oceny zgodności z prawem aktów wydanych przez nią później⁵⁰.

95. Jak słusznie podnosi Komisja, decydując się w niniejszej sprawie na przypisanie odpowiedzialności za naruszenie spółce ITR Rubber, jako następcy gospodarczemu spółki ITR, Komisja skorzystała ze swobodnego uznania, jakie przyznaje jej orzecznictwo⁵¹.

96. Wynika z tego, że zaskarżony wyrok należy uchylić w zakresie, w jakim Sąd orzekł w nim, że stosowanie zasady ciągłości gospodarczej było w niniejszej sprawie wykluczone. W konsekwencji sprawę należy przekazać do Sądu w celu zbadania, czy informacje przedstawione przez drugą stronę postępowania są wystarczające do obalenia domniemania, zgodnie z którym ITR – jako spółka dominująca posiadająca 100% kapitału spółka ITR Rubber i należąca, tak jak ta ostatnia, do tej samej grupy – wywierała decydujący wpływ na zachowanie swojej spółki zależnej, a także w celu zbadania argumentu przedstawionego pomocniczo przez drugą stronę postępowania, zgodnie z którym w sytuacji, gdyby sporna decyzja opierała się w sposób dorozumiany na tym domniemaniu, stanowiłoby to naruszenie jej prawa do obrony, ponieważ pismo w sprawie przedstawienia zarzutów nie odnosiło się jasno do tej kwestii⁵².

47 — Umowa ta została również przedstawiona w postępowaniu administracyjnym w załączeniu do odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów.

48 — Zobacz wyroki: ArcelorMittal Luxembourg i in./Komisja (EU:T:2009:90, pkt 112–117 i przytoczone tam orzecznictwo, który został utrzymany w mocy przez Trybunał w postępowaniu odwoławczym wyrokiem ArcelorMittal Luxembourg/Komisja i Komisja/ArcelorMittal Luxembourg i in.); Hoechst/Komisja (EU:T:2009:366, pkt 64, „przypisanie nowemu podmiotowi prowadzącemu przedsiębiorstwo naruszenia popełnionego przez poprzedni podmiot prowadzący przedsiębiorstwo stanowi uprawnienie, jakie w pewnych okolicznościach orzecznictwo przyznaje Komisji, a nie obowiązek”).

49 — Trybunał podkreślił w swoim niedawnym wyroku Dow Chemical i in./Komisja (C-499/11 P, EU:C:2013:482, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo), że „nie istnieje »pierwszeństwo« w odniesieniu do nałożenia grzywny przez Komisję na jedną lub drugą z tych spółek”, a więc na spółkę dominującą lub jej spółkę zależną.

50 — Zobacz także pkt 95 opinii rzecznik generalnej J. Kokott w sprawie ETI i in. (EU:C:2007:404).

51 — Zobacz wyroki: Erste Bank der österreichischen Sparkassen i in./Komisja (C-125/07 P, C-133/07 P i C-137/07 P, EU:C:2009:576, pkt 82); Team Relocations i in./Komisja (C-444/11 P, EU:C:2013:464, pkt 159, 160).

52 — Zobacz w tym względzie na przykład wyrok Ballast Nedam/Komisja (C-612/12 P, EU:C:2014:193).

97. Należy wreszcie zająć stanowisko w przedmiocie ostatniego punktu w ramach tego zarzutu. Druga strona postępowania wskazuje, że Komisja w swoim odwołaniu nie podważa tych punktów zaskarżonego wyroku, w których Sąd uwzględnił piąty i szósty z zarzutów jej skargi i orzekł, iż grzywna została niesłusznie podwyższona z powodu jej roli przywódcy (pkt 139, 140, 145, 146, a także 253 i 254). Wnioskuje ona z tego, że w tej kwestii zaskarżony wyrok stał się prawomocny. Teza ta jest w oczywisty sposób błędna. W przywołanych punktach Sąd nie dokonał bowiem w żadnym razie analizy zasadności argumentów podniesionych dla podważenia roli przywódcy odgrywanej przez spółkę Parker ITR. Wyciągnął on jedynie automatycznie konsekwencje ze swoich ustaleń dotyczących braku ciągłości gospodarczej. Proponowane przeze mnie uchylenie wyroku obejmuje omawiane punkty.

B – Zarzut drugi: naruszenie zasady *ne ultra petita* i zasady niedyskryminacji

1. Zaskarżony wyrok

98. Na koniec badania skargi Sąd, korzystając z przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, orzekł w przedmiocie ostatecznej kwoty grzywny, co następuje:

„250 W tym względzie należy przypomnieć, że z uwagi na jego charakter ustalenie grzywny przez Sąd, w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania, nie jest ścisłym działaniem arytmetycznym. Ponadto Sąd nie jest związany obliczeniami Komisji ani jej wytycznymi, lecz winien przeprowadzić własną ocenę, uwzględniającą wszystkie okoliczności danego przypadku [...].

[...]

257 Mając na uwadze całość powyższych rozważań, należy, po pierwsze, stwierdzić nieważność art. 1 lit. i) [spornej] decyzji w zakresie, w jakim dotyczy on naruszenia zarzucanego spółce Parker ITR za okres przed styczniem 2002 r., po drugie, ustalić kwotę nałożonej na tę spółkę grzywny na 6 400 000 EUR, kwotę, za której zapłatę Parker-Hannifin powinien ponosić solidarną odpowiedzialność w wysokości 6 300 000 EUR, ponieważ odpowiedzialność solidarna Parkera-Hannifina nie może być stwierdzona za okres od dnia 1 do dnia 31 stycznia 2002 r., i wreszcie, po trzecie, oddalić skargę w pozostałym zakresie”.

2. Argumenty stron

99. Komisja utrzymuje, że obniżając o 100 000 EUR podwyższenie zastosowane z tytułu czasu trwania naruszenia do kwoty, do wysokości której spółka dominująca, Parker-Hannifin, jest solidarnie odpowiedzialna za zapłatę grzywny, Sąd orzekł *ultra petita*. Parker-Hannifin nie podważał bowiem ani rzeczywistej długości swojego udziału w naruszeniu (co Sąd potwierdził zresztą w pkt 129 i 256 swojego wyroku), ani odpowiedniego mnożnika zastosowanego do obliczenia kwoty grzywny. W tym względzie Komisja przypomina, że w swoich wyrokach KME Germany i in./Komisja i Chalkor/Komisja⁵³ Trybunał podkreśla, iż „wykonywanie nieograniczonego prawa orzekania nie jest równoznaczne z kontrolą z urzędu” oraz że „do strony skarżącej należy podniesienie [zarzutów wobec spornej decyzji] oraz przedstawienie dowodów wspierających [te zarzuty]”.

53 — Wyroki: C-389/10 P, EU:C:2011:816, pkt 131; C-386/10 P, EU:C:2011:815, pkt 64.

100. Komisja zauważa, że uzasadnienie tego obniżenia przedstawione w pkt 257 zaskarżonego wyroku („ponieważ odpowiedzialność solidarna Parkera-Hannifina nie może być stwierdzona za okres od dnia 1 do dnia 31 stycznia 2002 r.”) jest pozbawione znaczenia ze względu na to, iż w spornej decyzji odpowiedzialność Parkera-Hannifina nie została uwzględniona za ten okres. Jeśli Sąd chciał nawiązać do okoliczności, że uczestnictwo spółki zależnej, Parker ITR, w naruszeniu, ustalone w zaskarżonym wyroku, było o miesiąc dłuższe (od dnia 1 stycznia 2002 r.) niż uczestnictwo Parkera-Hannifina (od dnia 31 stycznia 2002 r.), to nie powinien on być obniżać kwoty, za którą Parker-Hannifin jest odpowiedzialny solidarnie, ale winien był podwyższyć kwotę grzywny nałożonej na spółkę Parker ITR.

101. Komisja wskazuje, że zgodnie z wytycznymi, które zastosowała celem obliczenia grzywien⁵⁴, a do których odnosi się Sąd w zaskarżonym wyroku, ta różnica jednego miesiąca w czasie trwania naruszenia nie może, biorąc pod uwagę zasadę zaokrąglania⁵⁵ stosowaną do wszystkich adresatów spornej decyzji, uzasadniać obniżenia grzywny dla jednego z jej adresatów. Sąd naruszył w związku z tym zasadę niedyskryminacji. Powinien on być przynajmniej wyjaśnić, dlaczego w przypadku Parkera-Hannifina odstąpił od stosowania wytycznych, czego jednak zaniechał.

102. Tytułem wstępu druga strona postępowania przypomina, że skoro zaskarżony wyrok został wydany w postępowaniu dotyczącym tylko drugiej strony postępowania, Sąd, korzystając z przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, nie był co do zasady związany metodą obliczania grzywny zastosowaną przez Komisję⁵⁶. Ponadto Sąd zastosował wytyczne celem ponownego obliczenia kwoty grzywny nałożonej na spółkę Parker ITR.

103. Jeśli chodzi o część grzywny spółki Parker ITR, za którą Parker-Hannifin może zostać uznany za odpowiedzialnego solidarnie, Sąd postanowił przyznać temu ostatniemu obniżkę, aby uwzględnić okoliczność, że jego udział (jako spółki dominującej spółki Parker ITR) w naruszeniu był krótszy o miesiąc od bezpośredniego udziału spółki Parker ITR. Tylko to podejście zdaniem drugiej strony postępowania jest zgodne z zasadą niedyskryminacji. Podwyższenie kwoty grzywny nałożonej na spółkę Parker ITR, jak zaproponowała to Komisja, stanowiłoby dyskryminację spółki Parker ITR w porównaniu z innymi adresatami spornej decyzji. Uznanie Parkera-Hannifina za odpowiedzialnego za tę samą kwotę co kwota grzywny nałożonej na spółkę Parker ITR stanowiłoby dyskryminację Parkera-Hannifina, ponieważ jego udział w naruszeniu był krótszy od udziału spółki Parker ITR.

3. Ocena

104. Moim zdaniem, obniżając o 100 000 EUR podwyższenie zastosowane z tytułu czasu trwania naruszenia do kwoty, do wysokości której spółka dominująca, Parker-Hannifin, jest solidarnie odpowiedzialna za zapłatę grzywny, Sąd orzekł *ultra petita*.

105. Z jednej strony wagę i zakres nieograniczonego prawa orzekania przysługującego Sądowi zbadałem szczegółowo w mojej opinii w sprawie Telefónica i Telefónica de España/Komisja (C-295/12 P, EU:C:2013:619), w której zadaniem Sądu było dokonanie pogłębionej analizy obliczenia grzywny. Dokonując kontroli, Sąd nie może bowiem oprzeć się jedynie na zakresie swobodnego uznania Komisji w celu odstąpienia od dokonania takiej pogłębionej kontroli zarówno pod względem prawa, jak i okoliczności faktycznych w przedmiocie nałożonej grzywny, ani nie zażądać, aby Komisja wyjaśniła zmianę swojej polityki nakładania grzywien w konkretnej sprawie.

54 — Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2).

55 — Zgodnie z pkt 24 wytycznych „[...] [o]kresy krótsze niż semestr zostaną policzone jako pół roku; okresy dłuższe niż sześć miesięcy, lecz krótsze od roku, zostaną policzone jako cały rok”.

56 — Wyrok Volkswagen/Komisja (C-338/00 P, EU:C:2003:473, pkt 147).

106. Z drugiej strony prawdą jest, że zgodnie z orzecznictwem „orzekanie ultra petita stanowiłoby działanie sądu [Unii] ultra vires [...], zatem stwierdzenie nieważności nie może wychodzić poza żądania skarżącego”⁵⁷.

107. Jasne jest, że w niniejszej sprawie Parker-Hannifin nie podważał ani faktycznego czasu trwania swojego uczestnictwa w naruszeniu (co Sąd, jak wskazuje Komisja, w istocie potwierdził w pkt 129 i 256 wyroku, mianowicie uczestnictwo w okresie od 31 stycznia 2002 r. do 2 maja 2007 r.), ani odpowiedniego mnożnika zastosowanego do obliczania kwoty grzywny (mianowicie mnożnika związanego z czasem trwania naruszenia).

108. Ponadto w wyrokach KME Germany i in./Komisja i Chalkor/Komisja⁵⁸ Trybunał podkreśla, że „wykonywanie nieograniczonego prawa orzekania nie jest równoznaczne z kontrolą z urzędu, oraz [przypomina], że postępowanie przed sądami Unii jest postępowaniem kontradyktoryjnym. Z wyjątkiem bezwzględnych przeszkód procesowych, które sąd ma obowiązek rozpatrzyć z urzędu, to do strony skarżącej należy podniesienie zarzutu braku uzasadnienia zaskarżonej decyzji oraz przedstawienie dowodów wspierających ten zarzut”.

109. Prawdą jest, że druga strona postępowania podważała skutecznie rolę przywódcy jako okoliczność obciążającą uwzględnioną na jej niekorzyść, w wyniku czego Sąd dostosował grzywnę (zobacz pkt 145, 146 i 254 zaskarżonego wyroku). Myślę jednak, że Sąd nie może, nawet w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania, wyprowadzić z tego możliwości modyfikowania innych aspektów grzywny (w niniejszej sprawie mnożnika związanego z czasem trwania naruszenia), *w odniesieniu do których skarżąca w pierwszej instancji nie podniosła zarzutu*.

110. Uzasadnienie przedstawione w pkt 257 zaskarżonego wyroku⁵⁹ na poparcie tego obniżenia („ponieważ odpowiedzialność solidarna Parkera-Hannifina nie może być stwierdzona za okres od dnia 1 do dnia 31 stycznia 2002 r.”) jest zresztą pozbawione znaczenia ze względu na to, że w spornej decyzji odpowiedzialność Parkera-Hannifina nie została uwzględniona za ten okres.

111. W zakresie, w jakim Sąd chciał nawiązać do okoliczności, że uczestnictwo spółki zależnej, Parker ITR, w naruszeniu, ustalone w zaskarżonym wyroku, było o miesiąc dłuższe (od dnia 1 stycznia 2002 r.) niż uczestnictwo Parkera-Hannifina (od dnia 31 stycznia 2002 r.), uważam, podobnie jak Komisja, że Sąd nie powinien być więc obniżać kwoty, za którą Parker-Hannifin odpowiada solidarnie, ale winien był podwyższyć kwotę grzywny nałożonej na spółkę Parker ITR. Błędne jest bowiem obniżenie *niespornej części* grzywny nałożonej na spółkę dominującą zamiast podniesienia *spornej części kwoty grzywny* nałożonej na spółkę Parker ITR.

112. Jeśli chodzi o argument Komisji, zgodnie z którym Sąd zobowiązany był przedstawić powody, dla których odszedł od wytycznych w odniesieniu do jednego tylko adresata spornej decyzji, mianowicie Parkera-Hannifina, wydaje mi się jasne w świetle brzmienia pkt 250 zaskarżonego wyroku, że Sąd chciał „przeprowadzić własną ocenę”, gdyż nie czuł się związany wytycznymi.

57 — Wyrok Komisja/AssiDomän Kraft Products i in. (C-310/97 P, EU:C:1999:407, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo). Zobacz także na przykład wyroki: Komisja/Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (C-78/03 P, EU:C:2005:761, pkt 44–50); ENI/Komisja (C-508/11 P, EU:C:2013:289, pkt 103); Arkema/Komisja (C-520/09 P, EU:C:2011:619, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo).

58 — Wyroki: EU:C:2011:816, pkt 131; EU:C:2011:815, pkt 64.

59 — Zobacz przypis 9 do niniejszej opinii.

113. Jak przypomniał rzecznik generalny P. Maduro, „sądy [Unii] przy wykonywaniu swego nieograniczonego prawa orzekania związane są tymi samymi wymogami prawnymi, które mają zastosowanie do Komisji przy nakładaniu przez nią sankcji”. Wymogi te obejmują między innymi wymóg przedstawienia uzasadnienia⁶⁰.

114. W związku z tym uważam, że obniżenie grzywny nałożonej na Parkera-Hannifina z tego tylko powodu, iż „odpowiedzialność solidarna Parkera-Hannifina nie może być stwierdzona za okres od dnia 1 do dnia 31 stycznia 2002 r.” (pkt 257 zaskarżonego wyroku), nie zostało wystarczająco uzasadnione.

115. Z powyższych względów wynika, że zarzut drugi należy uwzględnić.

C – W przedmiocie obliczenia grzywny w przypadku uwzględnienia zarzutu pierwszego

116. W przypadku gdyby Trybunał postanowił ponownie obliczyć kwotę grzywny, druga strona postępowania podnosi w pierwszej kolejności, że nie należy stosować żadnego podwyższenia z tytułu okoliczności obciążających.

117. W drugiej kolejności druga strona postępowania utrzymuje, że grzywna, za którą spółka Parker ITR mogłaby – na podstawie nowych obliczeń – zostać uznana za wyłącznie odpowiedzialną, nie mogłaby zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1/2003⁶¹ przekroczyć 10% jej obrotu. Druga strona postępowania przypomina, że do dnia 31 stycznia 2002 r. spółki Parker ITR (wówczas ITR Rubber) i Parker-Hannifin były dwoma odrębnymi przedsiębiorstwami. To z tego powodu w spornej decyzji ustalono solidarną odpowiedzialność Parkera-Hannifina tylko za część (mianowicie 8 320 000 EUR) całkowitej kwoty grzywny nałożonej na spółkę Parker ITR (mianowicie 17 290 000 EUR). Z tego samego powodu w celu ustalenia górnej granicy wynoszącej 10%, jaką stosuje się do kwoty grzywny, za którą tylko spółka Parker ITR jest odpowiedzialna, w spornej decyzji należało uwzględnić obrót osiągnięty w 2008 r. przez spółkę Parker ITR (mianowicie 9 304 570 EUR), a nie skonsolidowany obrót grupy Parker.

118. Argumentacja drugiej strony postępowania odpowiada argumentacji przedstawionej na poparcie jej zarzutu ósmego w pierwszej instancji, który Sąd zbadał i oddalił (zobacz pkt 227 i 228 zaskarżonego wyroku). Zgodnie z pkt 228, „[p]onieważ zarzut pierwszy został uwzględniony, zarzut ósmy w zakresie, w jakim dotyczy on okresu naruszenia przed dniem 1 stycznia 2002 r., w którym naruszenie zostało popełnione przez spółkę ITR, jest nieistotny dla sprawy. Ponadto jest on bezzasadny w zakresie, w jakim dotyczy on okresu naruszenia po dniu 1 stycznia 2002 r., jako że przez cały ten okres, z wyjątkiem jednego miesiąca, spółka Parker ITR i Parker-Hannifin tworzy[li] jednostkę gospodarczą odpowiedzialną za karane naruszenie. Górna granica grzywny mogła zatem być obliczona na podstawie całkowitego obrotu tego przedsiębiorstwa, to znaczy uwzględniając wszystkie jego elementy razem”.

60 — Wyrok Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients/Komisja (C-397/03 P, EU:C:2006:328, pkt 60). Trybunał odnosi się w tym względzie do wyroku Aalborg Portland i in./Komisja (EU:C:2004:6, pkt 372). Zobacz także na przykład wyrok Acerinox/Komisja (C-57/02 P, EU:C:2005:453), zgodnie z którym Trybunał uchylił częściowo wyrok Sądu z powodu braku uzasadnienia. Zobacz również art. 36 statutu Trybunału Sprawiedliwości, w którym przewidziano, że „[w]yroki zwierają uzasadnienie”. Zobacz m.in. wyrok Rada/de Nil i Impens (C-259/96 P, EU:C:1998:224, pkt 32); a także postanowienia: Meyer/Komisja (C-151/03 P, EU:C:2004:381, pkt 72); L/Komisja (C-230/05 P, EU:C:2006:270, pkt 83).

61 — **Rozporządzenie Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 [WE] i 82 [WE]** (Dz.U. 2003, L 1, s. 1).

119. Prawdą jest, że w mojej opinii w sprawie YKK i in./Komisja (C-408/12 P, EU:C:2014:66, pkt 96–145) w wyniku szczegółowej analizy doszedłem do wniosku, że „Sąd naruszył art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, ponieważ wyłącznie spółka zależna (YKK Stocko) winna zostać uznana za »przedsiębiorstwo biorące udział w naruszeniu« w odniesieniu do pierwszego okresu, w związku z czym przy obliczaniu górnej granicy wynoszącej 10% należało uwzględnić jej obrót, a nie obrót uzyskany przez grupę”. W swojej opinii w sprawie Gascogne Sack Deutschland/Komisja (C-40/12 P, EU:C:2013:361, pkt 71–90) rzecznik generalna E. Sharpston doszła do podobnego wniosku.

120. Niemniej jednak w niniejszej sprawie druga strona postępowania nie może powoływać się tę argumentację, ponieważ nie wniosła ona odwołania, choćby odwołania wzajemnego, od pkt 227 i 228 zaskarżonego wyroku, w których Sąd rozstrzygnął o tej kwestii.

121. W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 172 regulaminu postępowania, który wszedł w życie w dniu 1 listopada 2012 r., strona w danej sprawie przed Sądem mająca interes prawny w uwzględnieniu lub oddaleniu odwołania może złożyć odpowiedź na odwołanie w terminie dwóch miesięcy od doręczenia odwołania. Artykuł 176 § 1 tego regulaminu przewiduje ponadto, że strony określone w owym art. 172 mogą wnieść odwołanie wzajemne w terminie przewidzianym na złożenie odpowiedzi na odwołanie. Wreszcie art. 176 § 2 regulaminu postępowania stanowi, że odwołanie wzajemne sporządza się w odrębnym od odpowiedzi na odwołanie piśmie.

122. Trybunał zwrócił się na rozprawie z zapytaniem do drugiej strony postępowania o powody, dla których nie wniosła ona odwołania wzajemnego. Udzieliła ona odpowiedzi, że w wyroku Sądu nie było zawarte żadne stwierdzenie, które można było zaskarżyć, ponieważ Sąd nie podjął żadnej decyzji w przedmiocie obrotu, który należało uwzględnić przy obliczaniu grzywny, zaś w pkt 229 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, iż „[p]onieważ zarzut pierwszy został uwzględniony, nie jest poza tym konieczne badanie pozostałych zarzutów, opartych na naruszeniu zasad odpowiedzialności osobistej i proporcjonalności oraz na braku uzasadnienia w zakresie, w jakim dotyczą one wpływu uwzględnienia w zaskarżonej decyzji okresu przed dniem 1 stycznia 2002 r.”.

123. Jasne jest, że twierdzenie to jest niesłuszne. Z pkt 120 niniejszej opinii w oczywisty sposób wynika, że Sąd wypowiedział się jasno w omawianej kwestii, co zostało zresztą odzwierciedlone w sentencji zaskarżonego wyroku.

124. W każdym razie druga strona postępowania poświęciła w odpowiedzi na odwołanie 15 punktów (83–97) twierdzeniu, zgodnie z którym „[j]eśli, pomimo argumentów przedstawionych powyżej w tytule II, zarzut pierwszy zostanie uwzględniony i Trybunał postanowi ponownie obliczyć kwotę grzywny, druga strona postępowania podnosi, że: (i) nie należy stosować jakiegokolwiek podwyższenia grzywny z tytułu okoliczności obciążających z powodów przedstawionych powyżej oraz (ii) grzywna, za którą spółka Parker ITR ma być wyłącznie odpowiedzialna, nie może przekraczać 10% jej obrotu”. Wskazuje to jasno, że w chwili zapoznania się z odwołaniem Komisji w niniejszej sprawie druga strona postępowania zdawała sobie sprawę, że istniała możliwość uwzględnienia odwołania przez Trybunał oraz że z tego względu dokonana przez Sąd ocena zarzutu pierwszego podniesionego przed Sądem może zostać uchylona. Z tego powodu przedstawiła ona tę argumentację w pkt 83–97 swojej odpowiedzi na odwołanie. Jak już wyjaśniłem powyżej, jeśli druga strona postępowania chciała ponowić swój zarzut, mogła to uczynić zgodnie z regulaminem postępowania tylko w odwołaniu wzajemnym, a nie poprzestając na przedstawieniu swej argumentacji w odpowiedzi na odwołanie.

125. Skoro druga strona postępowania nie wniosła odwołania wzajemnego w osobnym piśmie, odrębnym od jej odpowiedzi na odwołanie, jej powyższą argumentację należy odrzucić jako niedopuszczalną⁶².

62 — W każdym razie druga strona postępowania nie podważyła nawet pkt 227 i 228 zaskarżonego wyroku.

IV – Wnioski

126. Proponuję zatem Trybunałowi:

- uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej Parker ITR i Parker-Hannifin/Komisja (T-146/09, EU:T:2013:258) w zakresie, w jakim Sąd orzekł w nim, że stosowanie zasady ciągłości gospodarczej było wykluczone w niniejszej sprawie, oraz nie zaakceptował podwyższenia grzywny nałożonej na spółkę Parker ITR Srl zastosowanego przez Komisję Europejską przy obliczaniu grzywny z tytułu roli przywódcy, jaką spółka ta odgrywała w kartelu;
- skierowanie sprawy do Sądu celem zbadania, czy informacje przedstawione przez Parker Hannifin Manufacturing Srl i Parker-Hannifin Corp. są wystarczające do obalenia domniemania, zgodnie z którym ITR SpA – jako spółka dominująca posiadająca 100% kapitału spółki ITR Rubber i należąca, podobnie jak ta ostatnia, do tej samej grupy – wywierała decydujący wpływ na zachowanie swojej spółki zależnej;
- stwierdzenie, że obniżając o 100 000 EUR podwyższenie zastosowane z tytułu czasu trwania naruszenia do kwoty, do wysokości której spółka dominująca, Parker-Hannifin, była odpowiedzialna solidarnie za zapłatę grzywny, Sąd orzekł ultra petita;
- stwierdzenie, że obniżenie grzywny nałożonej na Parkera-Hannifina z tego tylko powodu, że „odpowiedzialność solidarna Parkera-Hannifina nie może być stwierdzona za okres od dnia 1 do dnia 31 stycznia 2002 r.”, nie zostało wystarczająco uzasadnione przez Sąd, oraz
- stwierdzenie, że rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.